

Sivistysvaliokunta

Lausuntopyyntö 26.03.2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikkumisvapauden ja lähikontaktien väliaikaisesta rajoittamisesta

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi liikkumisvapauden ja lähikontaktien väliaikaisesta rajoittamisesta, ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Pyrimme lausunnossamme tuomaan esille lakiesityksen vaikutuksia opiskelijoihin sekä esitämme jotain kysymyksiä joita toivomme lain säätämisessä ja siitä viestimisessä huomioitavan. Lausuntomme tarkoituksena ei ole ottaa kantaa lakiesityksen puolesta tai sitä vastaan.

Ammattikorkeakoulutus on toteutettu pääosin etäopetuksena viimeisen vuoden aikana. Kuten lain perusteluteksteissäkin todetaan, kuuluu ammattikorkeakoulutukseen kuitenkin myös osioita joita ei voida toteuttaa etänä. Lakiesityksen mukaan tällaiseen lähiopetukseen osallistuminen olisi mahdollista. Opiskelijoiden oikeusturvan kannalta on kuitenkin tärkeää että asia tuodaan selkeästi esille ja että oikeus osallistua mahdolliseen lähiopetukseen tai tutkintoon liittyvään harjoitteluun on kaikille opiskelijoille selvää.

Ammattikorkeakouluopintojen suorittamiseen liittyy usein erilaisten aineistojen kuten kirjojen käyttäminen. Vaikka ammattikorkeakouluissa on panostettu paljon sähköisiin aineistoihin, on edelleen paljon aineistoa jotka löytyvät ainoastaan fyysisinä teoksina. Opintojen etenemisen kannalta opiskelijoille voi olla välttämätöntä päästä hakemaan joitain teoksia kirjastoista. Tätä ei ole mainittuna lakiesityksessä ja toivomme että asia selkiytetään.

Lain esitöissä mainitaan, että ennakolta tilatun ruoan noutamisen ravitsemusliikkeestä. Verohallinnon ohjeistuksen mukaan korkeakouluopiskelijoiden ateriatuettuja aterioita (alv. 0 %) on voitu myydä nykyisessä koronaviruksen aiheuttamassa poikkeustilanteessa ravintolan ulkopuolelle mukaan otettavaksi, jos opiskelijaravintola voidaan pitää auki. Millaisia vaikutuksia lain esitöissä mainitulla ruoan ennakotilausvaateella on korona-aikana mahdollistetulle opiskelijaravintoloiden ruoan ulosmyynnille?

Koronakriisillä on ollut merkittäviä vaikutuksia opiskelijoiden toimeentuloon jo vuoden ajan. Mahdollisuuden paikata opiskelijoiden heikkoa tukitasoa ansiotyöllä ovat kaventuneet merkittävästi kadonneiden työmahdollisuuksien myötä. Lakiesityksen talousvaikutukset kohdentuvat vahvasti opiskelijoihin ja nuoriin koska mm. palvelusektori käytännössä lähes suljetaan. Opiskelijoiden toimeentulo on jo nyt erittäin niukkaa osittain vuonna 2017 tehtyjen rajujen opintorahaleikkausten takia. Lisäksi kasvomaskipakko vaikeuttaa opiskelijoiden toimeentuloa omalta osaltaan. Millaisia taloudellisia tukitoimia opiskelijoille voitaisiin harkita?

Opiskelijoiden hyvinvointi ja sosiaaliset suhteet

Opiskelijat ovat olleet jo vuoden etäopetuksessa ja moni kärsii yksinäisyydestä, jaksamisen haasteista ja opiskelumotivaation heikentymisestä. Opiskelijoiden hyvinvoinnin ja opintojen etenemisen kannalta katsomme, että on tärkeää turvata opiskelijoiden mahdollisuus opiskeluun oppilaitoksen tiloissa terveysturvallisuus huomioiden. Mikäli korkeakouluilla on mahdollisuus avata opiskelutiloja opiskelijoiden käyttöön niin, että lähikontakteja voidaan välttää, tämä tulee katsoa välttämättömyyskriteerin täyttäväksi opiskeluksi. Oppilaitokset voivat esimerkiksi tarjota opiskelijoille kampuksen tiloja varattavaksi.

Esityksessä todetaan, että ”Lisäksi vakiintuneessa parisuhteessa olevat henkilöt, jotka eivät asu samassa taloudessa, voisivat tavata toisiaan liikkumisvapauden rajoituksista riippumatta.” Monilla ei ole parisuhdetta, mutta voi olla esimerkiksi läheinen ystävä, jota on tavannut säännöllisesti koronaepidemian aikana välttämällä muita lähikontakteja ja tapaamisia. Ei ole kohtuullista, että parisuhteen merkitystä korostetaan näin paljon verrattuna muihin läheisiin ihmissuhteisiin. Monelle yksinasuvalle läheinen ystävyysyhteys on yhtä merkittävä ihmissuhde kuin parisuhde.

Kotikunta ja opiskelupaikkakunta

Esityksen 2 § toteaa, että ”Henkilön liikkuminen ja oleskelu muualla kuin hänen kotikunnassaan olevassa asuinpaikassa taikka muussa siihen rinnastuvassa asuinpaikassa on kielletty niiden kuntien alueilla, joilla kiello on välttämätön vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaavan hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi.” Esityksen mukaan muulla kotikuntaan rinnastuvalla asuinpaikalla tarkoitetaan esimerkiksi asuinpaikkaa, joka on opiskelijan vuoksi toisella paikkakunnalla. Lain toimeenpanossa on huomioitava, että opiskelijoiden todellisen asuinpaikan ja kotikunnan välinen ero on monelle epäselvä. On riski, että opiskelijoiden näkökulmasta esityksen 2 § ei ole kovin selkeä ja se voi aiheuttaa epätietoisuutta. Kansainvälisillä vaihto-opiskelijoilla ei usein

myöskään ole kotikuntaa Suomessa. Opiskelijoille tulee viestiä selkeästi siitä, että opiskelupaikkakunta voidaan katsoa asuinkuntaan verrattavaksi. Mikäli lakiesityksessä on mahdollista viitata kotikunnan sijaan asuinpaikkaan tai muuhun paikkaan, jossa henkilö vakinaisesti oleskelee, pitäisimme tätä selkeämpänä opiskelijoiden moninaiset elämäntilanteet huomioiden. Viimeistään lain toimeenpanossa tämä on huomioitava.

Helsingissä 29.03.2021

Oona Löytänen
Puheenjohtaja

Armi Murto
Toiminnanjohtaja

Lisätietoja:

Anniina Sippola
korkeakoulupolitiikan asiantuntija
anniina.sippola@samok.fi
050 389 1014